

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli

TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA 2021–2023

1. Nykytilanne ja tuleva

Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin tehtävä on vahvistaa Suomen evankelisluterilaista kirkkoa tukemalla hiippakunnan seurakuntia. Tavoitteena on, että seurakunnat voivat parhaalla mahdollisella tavalla osallistua Jumalan missioon tässä alati muuttuvassa maailmassa. Toimintaympäristön nopea muutos on tuonut Espoon hiippakunnan seurakunnat uudenlaisen lähetystilanteen äärelle: kirkon merkitys yhteiskunnassamme ja sen jäsenten elämässä ei ole enää itsestäänselvyys, vaan ihmisiä on autettava löytämään kristillisen uskon merkitys ja mielekkyys seurakuntayhteyden kautta.

Parhaillaan valmistellaan vuonna 2021 käyttöön otettavaa uutta tuomiokapitulin toimintalinjausta. Syksyllä 2020 voimaan tulevaksi ilmoitettu kokonaiskirkon uusi strategia otetaan tarkoituksenmukaisin osin huomioon toimintalinjauksen uudistamisessa.

Keskusrahastomaksujen leikkaukset koskettavat myös Espoon hiippakunnan taloutta. Vuoden 2020 taantumien mahdolliset seuraukset näkyvät kuitenkin vuoden 2022 taloudessa. Tiukentuvan talouden tuomiin haasteisiin on valmistauduttava ja samalla tuettava seurakuntia voimavarojen jakamista koskevassa suunnittelussa. Tuomiokapitulin viraston toiminnassa tämä tarkoittaa työn jatkuvaa priorisointia sekä yhteistyön tiivistämistä muiden hiippakuntien ja hiippakunnan alueen toimijoiden kanssa mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi vuonna 2021 vahvistetaan ulkopuolisen rahoituksen hakemista sekä tuomiokapitulin että seurakuntien työtä tukeviin hankkeisiin.

Talousarvion laadintaohjeissa on esitetty, että kunkin hiippakunnan talousarviokehyksistä vähennetään 50.000 euroa ns. seurakuntien kehittämiserästä ja sitä kompensoidaan lisäämällä kirkkohallituksen talousarvion avustusosioon (seurakunta-avustukset) 200.000 euron määräraha käytettäväksi seurakuntien kokeilutoiminnan tukemiseen. Säästötarpeet tiedostaen Espoon hiippakunta katsoo, ettei tällainen resurssien siirto hiippakunnilta kirkkohallitukselle ei ole perusteltua ottaen huomioon, että tuomiokapitulin lakisääteinen tehtävä on juuri tukea ja valvoa seurakuntien toimintaa ja hallintoa. Tämän vuoksi esitetään, että edellä mainittu 200.000 euron määräraha jaetaan hiippakuntien talousarviokehyksiin siten, että kunkin hiippakunnan kehysten vähennys on 25.000 euroa.

Tuomiokapitulin virastossa työskentelee parhaillaan 10 työntekijää. Tuomiokapitulin kansainvälisen työn asiantuntijan siirryttyä muihin tehtäviin työsuhteen jatkosta päätetään sen jälkeen, kun taloudellisten resurssien kehitys vuosiksi 2021-23 on täsmentynyt. Olemassa olevat resurssit riittävät tällä hetkellä kapitulin viraston ydintehtävän, hiippakuntamme seurakuntien työn tukemisen, laadukkaaseen toteuttamiseen.

Koronaviruksen aiheuttama poikkeustila mullisti työnteon seurakunnissa ja koko kirkossa. Poikkeustilassa toimiminen, erityisesti siirtyminen monia digitaalisia alustoja käyttävään tavoittavaan työhön tuli nopeasti osaksi jokaisen seurakunnan työtä. Poikkeustila on tarjonnut mahdollisuuden tarkastella kriittisesti totuttuja ja uusia työtapoja sekä tuottanut joukon kokemuksia ja oivalluksia työskentelytavoista, toimista ja prosesseista, joita kannattaa hyödyntää eri tavoin olojen normalisoiduttuakin. Vuonna 2021 osataan jo arvioida, mitkä poikkeustilanteen synnyttämistä työn tekemisen tavoista ovat tulleet jäädäkseen. Pandemian mukanaan tuomia oppeja ja oivalluksia tarkastellaan yhdessä seurakuntien kanssa.

Uusi hiippakuntavaltuusto käynnistää vuoden 2020 aikana strategisen keskustelun, jonka tavoitteena on selkiyttää hiippakuntavaltuuston roolia Espoon hiippakunnassa. Keskustelun pohjamateriaalina käytetään

kahta loppuvuonna 2019 valmistunutta Piispainkokouksen mietintöä, joista toinen koskee hiippakuntavaltuustojen roolia ja toinen hiippakuntia ja Suunta-hanketta.

2. Keskeiset tehtävät ja kehityshankkeet vuosina 2021-2023

Työn rakenteet

Uudistetun ohjeistuksen mukainen piispantarkastus toteutetaan ensimmäisen kerran syksyllä 2021 Kauniainen seurakunnassa. Uudistettu ohjeistus edellyttää tarkastettavalta seurakunnalta mm. aiempaa perusteellisempaa strategista paneutumista sekä skenaariolaskelmia ja niihin perustuvia johtopäätöksiä seurakunnan taloudellisten resurssien kehityksen vaikutuksista.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien hallintoa ja henkilöstöhallintoa hoitavaa henkilöstöä ja luottamushenkilöitä neuvotaan ja koulutetaan. Hallinnon teemapäivä järjestetään syksyllä. Seurakuntia tuetaan niiden rekrytointiprosesseissa ja rekrytointikäytäntöjen kehittämisessä.

Kirkkohallituksen Suunta-hankkeella on vaikutuksia myös hiippakuntien toimintaan. Rakenteellisesti keskeisin näistä on Kirkon koulutuskeskuksen ja Kirkon tutkimuskeskuksen yhdistyminen Kirkon tutkimus- ja koulutus -yksiköksi. Hiippakunnan järjestämistä koulutuksista erityisesti pastoraalitutkinnot on toteutettu tiiviissä yhteistyössä Kirkon koulutuskeskuksen kanssa, kuten myös kirkon johtamiskoulutusten kokonaisuus. Kehittämisen ja hanketoiminnan osaamisen vahvistaminen kirkkohallituksessa on hiippakuntien ja seurakuntien kannalta tärkeä tekijä. Muutosten vaikutukset tarkentuvat vuoden 2021 aikana. Rakenteellisilla muutoksilla on vaikutusta kokonaiskirkon ja hiippakuntatason yhteistyöhön, tehtäväjako, asiantuntijaresurssien sijoitteluun sekä seurakuntien tukitoimiin erityisesti henkilöstön koulutuksen ja kehittämisen prosesseissa.

Seurakuntatyön johtamisen tutkinto toteutetaan ensimmäistä kertaa uudistuneessa muodossaan. Muutoksia tapahtuu erityisesti tutkintoon liittyneessä soveltuvuustutkimuksessa sekä tutkinnon arvioinnissa. Seurakuntatyön johtamisen tutkintoon osallistumisen edellytyksiksi tulevat moniammatillisen Johtamisen perusteet -koulutuksen suorittaminen sekä osallistuminen johtamispotentiaalikartoitukseen ja tuomiokapitulin järjestämään ammatilliseen uraohjauskeskusteluun. Johtamisen perusteet on kokonaan uusi koulutus, mutta Espoon ja Helsingin hiippakunnat järjestävät kokeiluversion siitä jo vuonna 2020.

Työn merkitys

Tuomiokapitulin seurakunnille, niiden henkilöstölle ja luottamushenkilöille suuntaamasta koulutuksesta keskeinen osa toteutetaan valmennusten ja ajatushautomojen muodossa. Ajatushautomoissa tutkitaan seurakunnan kanssa sovittavalla tavalla laajempia seurakuntaan vaikuttavia ilmiöitä, seurakunnan työn kannalta merkityksellisiä teemoja sekä ratkaisuja vaativia kysymyksiä. Niiden suunnittelun ja toteutuksen keskeisin elementti on aktiivinen seurakuntien tarpeiden kuuntelu ja yhteinen prosessointi. Alkuvuonna 2021 tehdään seurakuntakierros, jolla kartoitetaan seurakuntien toiveet ja oppimiskokemukset poikkeusoloista. Havaintoja ja toiveita hyödynnetään valmennuksia ja ajatushautomoita kehitettäessä.

Luottamushenkilöiden ja seurakuntien vastuunkantajien kanssa verkostoituvaa yhteistyötä kehitetään aikaisempien kokemusten sekä vuonna 2019 tehdyn osaamiskartoituksen pohjalta. Syksyllä 2021 järjestetään luottamushenkilöille ja seurakuntien johtaville viranhaltijoille tarkoitettu Hiippakuntafoorumi yhteistyössä hiippakuntavaltuuston kanssa. Foorumin yhteyteen integroidaan nuorten vaikuttajaryhmien toiminta.

Espoon ekumeenisen toimikunnan toiminta on viime vuosina terävöitynyt ja aktivoitunut. Koko hiippakunnan alueen ekumeeniset toimijat kootaan yhteen, ja luterilaisten seurakuntien työntekijöiden ekumeenista tietoisuutta vahvistetaan.

Rippikoulu-uudistuksen yhteydessä vuonna 2017 seurakuntien rippikoulun ohjesäännöt ja paikallisuunnitelmat ajantasaistettiin. Rippikoulu-uudistuksen tilaa ja poikkeusolojen aiheuttamia muutoksia ja kehittämistarpeita kartoitetaan tapaamalla kaikkien seurakuntien rippikouluvastaavat. Hiippakunnan seurakuntien rippikoulutyötä tekeville on perustettu TEAMS-tiimi sekä materiaalin jakamista varten Sharepoint-alusta. Diakoniatyöntekijöille järjestetään rippikoulukoulutusta (Rippikoulu osana diakoniatyöntekijän työtä) yhdessä Nuori Kirkko -järjestön kanssa.

Hengellinen elämä

Ordinaatiovalmennukset ovat osa pastoraalitutkintoa ja siten osaamisen kansallista viitekehystä (FINQF). Tästä syystä niiden sisältöjä ja toteutusta hiippakunnissa on kehitettävä nykyistä yhdenmukaisemmiksi. Hiippakuntien ja Kirkon koulutuskeskuksen tätä varten asettama työryhmä saa työnsä valmiiksi vuoden 2020 aikana, ja työryhmän linjauksia sovelletaan Espoon hiippakunnan Kutsuttuna kirkon työhön -valmennukseen vuodesta 2021 alkaen. Erityisenä haasteena Espoossa on muille kuin papeille ja diakonian virkaan vihittäville tarkoitettun orientoitumiskoulutuksen tavoitavuus. Ryhmäprosessin kannalta orientoitujia olisi välttämätöntä saada mukaan nykyistä laajemmin. Tällä hetkellä suuri osa seurakuntien uusista työntekijöistä kuitenkin jää ilman yhteistä kirkon tehtävän ja olemuksen sekä kutsumuksen pohdintaa, ja yhteys tuomiokapituliin jää ohueksi.

Hengellisen elämän tukeminen on työssä jaksamisen ja uudistuvan seurakuntaelämän kannalta entistä tärkeämpää. Tuen keskeisiä työkaluja ovat hengellisen elämän verkosto, hengellisten ohjaajien verkosto, rettiitit sekä vuonna 2020 käynnistetty pyhiinvaellusverkosto. Työntekijäretiriittejä ja hengellisen elämän päiviä tarjotaan entiseen tapaan. Hengellisen elämän päivä toteutettiin onnistuneesti verkkosovelluksena pandemian aikana. Tätä toteutustapaa hyödynnetään jatkossakin.

Hengellisen ohjauksen mahdollisuutta pidetään esillä, ja kynnystä osallistumiseen madalletaan ja ohjaajaverkostoa laajennetaan. Piispan valmistuminen mahdollistaa tuomiokirkon maen hyödyntämisen uudella tavalla hengellisen elämän tukena.

Tuomiokapituli toimii edelleen määrätietoisesti luomakuntavastuun edistämiseksi, sitoutuu kirkon ilmasto- ja energiastrategian tavoitteisiin ja kannustaa seurakuntia ympäristödiplomin käyttöönotossa. Ympäristötyötä tukee ja vahvistaa tuomiokapitulin oma ympäristödiplomi, jolle haetaan jatkoa vuoden 2022 alusta lukien. Ympäristötyötä kehitetään yhteisessä HEP-verkostossa (Helsinki, Espoo, Porvoo), jossa on hiippakuntien ja seurakuntien lisäksi myös muita ympäristötoimijoita.

Työn ilo ja työhyvinvointi

Diakonian ja kasvatuksen lähiesimiesten verkostopäivän tavoitteena on ollut tukea esimiestyötä sekä edistää työalojen välistä yhteistyötä. Näitä tapaamisia jatketaan edelleen. Lisäksi kevään 2020 poikkeusolojen myötä on syntynyt digitaalisia verkostoja (TEAMS, WhatsApp), joilla esimiestyötä on voitu tukea. Niitä hyödynnetään jatkossakin, mikäli se nähdään tarpeelliseksi.

Työntekijöitä kannustetaan ryhmä- ja tiimityönohjaukseen, mutta yksilötyönohjaus on edelleen kysytyin ohjauksen muoto. Työnohjaajia tuetaan vuonna 2020 alkaneilla työnohjauksen työnohjaus (tuto) -ryhmillä, joita on kaksi hiippakunnan alueella. Lisäksi työnohjaajille järjestetään muita vertaiskokoontumisia ja koulutusta yhdessä Helsingin ja Porvoon hiippakuntien kanssa.

Hiippakunnan konsulttiverkoston yhteydenpitoa ja toimintavalmiutta pidetään yllä käytettävissä olevin koulutus- ym. resurssein. Seurakuntia kannustetaan edelleen hyödyntämään konsultteja ja konsultointiprosesseja toimintansa arvioinnissa ja kehittämisessä.

Verkostomaista työtä on tuomiokapitulissa kehitetty jo pitkään. Olemassa olevia verkostoja pidetään yllä ja uusia rakennetaan käytettävissä olevien resurssien mukaan, mutta samalla pyritään vahvistamaan verkostojen omaehtoista vastuunkantoa ja itseään kannattelevaa toimintatapaa. Vuonna 2019 solmitun aiesopimuksen mukaista yhteistyötä Omnian ja tuomiokapitulin välillä vahvistetaan.

3. Keskeisimmät toiminnalliset tavoitteet vuonna 2021

- uudistetun piispantarkastusprosessin käyttöönotto
- hiippakuntavaltuuston roolin kehittäminen sekä hiippakuntafoorumi ja nuorten vaikuttajaryhmät
- ordinaatiovalmennuksen kehittäminen